

RI CARTA RI XUTZ'IBAJ RI SAN PABLO CHQUE RI COJONELAB AJ ÉFESO

Ri apóstol Pablo cuchap u tz'ibaxic jun carta chque ri kachalal cojonelab aj Éfeso

¹ In wa', ri Pablo, in apóstol. In jun chque ru tako'n ri Jesucristo. Je wa' nu banic rumal chi are u rayibal ri Dios. Quintz'ibaj bi wa' we wuj ri' chque ri winak ri e rech ri Dios, ri e c'o pa ri tinimit Éfeso, ri cojonelab ri kas jicom ri canima', ri xa e jun ruc' ri Cristo Jesús. ² Are ta ba' ri Dios ka Tat xukuje' ri Kajaw Jesucristo cutok'obisaj i wäch, cubano chi cuxlan ri iwanima'.

Ri Dios uj u tewchim rumal chi xa uj jun ruc' ri Cristo

³ Kaya ba' u k'ij ri Dios, ru Tat ri Kajaw Jesucristo, rumal chi uj u tewchim. U banom q'uia u wäch tok'ob chke rumal chi xa uj jun ruc' ri Cristo. U yo'm chke ronojel u wäch utzil ri cäpe chila' chicaj.

⁴ Tzojer lok uj cha'tal rumal ri Dios, uj ri uj c'o pu k'ab ri Cristo, c'ä mäjok cäban ruwächulew rumal. Xujucha' rech ch'ajch'oj ri kanima' chuwäch ri Are', rech man c'o tä etzelal pa ri ka c'aslemal. ⁵ Xa c'u rumal chi uj lok' chuwäch, rumal ri' xuchomaj lok ojer chi cujucoj che ralc'ual rumal ri Jesucristo. Pa ranima' c'ut xpe wi chi je' cubano, rumal chi are ru rayinic. ⁶ Rumal c'u ri' cämïc cäkaya u k'ij ri Dios rumal ru tok'ob ri sibalaj nim u k'ij ri xuban

chke. Rumal c'u we nimalaj tok'ob ri', ri uj, xa uj jun chic ruc' ri lok'alaj u C'ojol. ⁷ ¡Ri Dios sibalaj nim ri tok'ob ri xuban chke aretak xujutoro, xujutzokopij pu k'ab ri Itzel! Are c'u xa rumal ru cämical ru C'ojol chi ri Dios xcowinic xusach ri ka mac. ⁸ Sibalaj man c'o tä c'u je' ri tok'ob ri xuban ri Dios chke, xuya c'u ronojel u wäch ketambal, xukuje' xuya ri ka no'j. ⁹ Xuk'alajisaj chkawäch jas ri c'o pa ranima' ojer, ri u chomam lok pa re wi, ri man c'o tä jun retam nabe. ¹⁰ U chomam lok chi aretak copan ri k'ij, cuban na ri xuchi'j lok. Are la' chi cuban na xa jun che ronojel, are ronojel ri c'o chila' chicaj xukuje' ri c'o cho ruwächulew, cuya c'u na pu k'ab ri Cristo rech cätakan ri Are' puwi'.

¹¹ Tzojer lok uj cha'tal rumal ri Dios, uj ri uj c'o pu k'ab ri Cristo rech cäkarik ke ri echbal junam ruc' ri Are'. Are ri u chomam lok chi cuya na chke. Je wa' xuban ri Dios ri cuban ronojel. Are je' jas ru chomam petinak lok, ri utz cäriilo. ¹² Je ri' xuban ri Are' rech ri uj, ri xkajiquiba ri kanima' chrij ri Cristo nabe, cäkaya na u k'ij ri Dios rech sibalaj cänimarisax na u k'ij. ¹³ Ri ix xukuje', aretak xita ri Kas Tzij, ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri xtzijox chiwe rech rumal wa' quirik na ru tobanic ri Dios, xixcojon che ri Cristo. Are chi' xcoj iwetal chi ix rech ri Dios ruc' ri Lok'alaj Espíritu ri xuchi'j lok nabe. ¹⁴ Aretak ri Lok'alaj Espíritu cätakan pa ranima' jun cojonel, are c'utbal chi kas tzij cuya na ri Dios ronojel ri xuchi'j chque ri winak ri e rech ri Are' aretak kas cätz'akat qui toric. Je ri' rech cäkaya na u k'ij ri Dios, rumal chi sibalaj nim u k'ij ri Are'.

*Ri apóstol Pablo cuta' che ri Dios chi cuya que-
tambal ri cojonelab*

¹⁵ Ri in xinta u tzijol chi sibalaj quixcojon che ri Kajaw Jesús, xukuje' chi sibalaj queiwaj conojel ri winak ri e rech ri Dios. ¹⁶ Rumal c'u ri', aretak xinta wa', xintakej u ya'ic maltioxinic che ri Dios iwumal. Amak'el ronojel k'ij quixna'taj chwe, quinban c'u orar pi wi'. ¹⁷ Je ri' quinbano rech ru Dios ri Kajaw Jesucristo, ri ka Tat ri sibalaj nim u k'ij, cuban ta na chiwe chi ri Lok'alaj Espíritu cuya na ri i no'j, xukuje' cuk'alajisaj ri Dios chiwäch rech kas quiwetamaj na u wäch ri Are'. ¹⁸ Quinta' che ri Dios chi cuya na sakil pa ri i chomabal rech kas quiwetamaj jas ri' ri quicu'ba wi i c'ux ri xixusiq'uuj wi. Je' quinta' che rech quiwetamaj chi sibalaj nim, sibalaj je'lic ri cäquechbej na conojel ri winak ri e rech ri Are'. ¹⁹ Xukuje' quinta' wa' che ri Dios rech quiwetamaj chi sibalaj nim ru chuk'ab ri Are', man c'o tä c'u cäjünamataj wi wa'. Are wa' ri chuk'ab ri u yo'm chke uj ri uj cojoninak che. ¡Wa' we ri' are ri nimalaj u chuk'ab ri kas cajmabal! ²⁰ Kas are c'u wa' ri chuk'ab ri xuc'ut ri Are' aretak xuc'astajisaj ri Cristo chquixol ri cäminakib, xut'uyuba c'u pa ru wiquiäk'ab chila' chicaj.* ²¹ Are ri Cristo, ri xyi' che chi cätakan pa qui wi' conojel ri c'o takanic pa qui k'ab, pune ta ne e ángeles. Xukuje' xyi' che chi cätakan pa qui wi' conojel ri takanelab ri sibalaj c'o qui chuk'ab, ri k'atal tak tzij, ri c'amal tak qui be ri winak,

* **1:20** Ri cät'uyi jun pu wiquiäk'ab jun nim takanel, we are ri Dios o jachin jun ri c'o takanic pu k'ab, quel cubij chi ri jun ri t'uyul pu wiquiäk'ab, are cäyi' nim takanic pu k'ab ri are' xukuje'.

xukuje' puwi' ronojel u wäch takanic, man xuwi tä pa tak we k'ij ri', xane pa tak ri k'ij ri junab ri quepe na. ²² Ri Dios xubano chi ri Cristo cätakan puwi' nimalaj ronojel ri c'olic, xukuje' xucoj ri Are' pa qui wi' ri kachalal cojonelab che Cajaw ri e are', junam jas ri ka jolom c'o puwi' ri ka cuerpo. ²³ Conojel ri kachalal cojonelab e are' quenuc'uw ru cuerpo ri Cristo waral cho we uwächulew. Je ri' chi cumal ri cojonelab ri Cristo kas tz'akat chic. Ri Are' c'ut kas cuban tz'akat che ronojel ri c'olic.

2

Xa rumal ru tok'ob ri Dios c'o ri tobanic chke

¹ Ri ix nabe canok je' ta ne ix cäminak rumal ri iwetzalal, rumal ri i mac. Xpe c'u ri Dios, xuya ri kas c'aslemal chiwe junam ruc' ri Cristo. ² Nabe canok xiban iwe ri mac jas ri cäca'n ri winak cho ruwächulew, xiban c'u u rayibal ri jun ri cäbin pa ri sutz' mayul, ri c'o u takanic pa qui wi' ri itzel tak espíritu. Are wa' ri Itzel ri xa cuban u rayibal pa canima' ri winak ri man queniman tä che ri Dios. ³ Konojel ri uj xukuje' je' xka'n wa' nabe canok, xka'no jachique ri xkaj, xkanimaj ronojel ri xraj ri kanima' rech cäka'n ri man utz taj, xukuje' xka'n apachique ri xkachomaj u banic. Rumal ri' nabe canok are ya'tal chke uj chi cäpe ri nimalaj royowal ri Dios pa ka wi', cäc'äjisax na ka wäch jas ri ya'tal chque ri niq'uij winak chic. ⁴ Are c'u ri Dios, rumal ri nimalaj rutzil ranima', sibalaj xel u c'ux chke. ⁵ Sibalaj lok' xujrilo, pune ta ne nabe canok ri uj je' ta ne uj cäminakib chuwäch ri Dios rumal ri ka mac. Xuya chke ri kas c'aslemal junam ruc' ri Cristo. Xa rumal ri nimalaj u tok'ob

ri Dios ka rikom ru tobanic ri Are'. ⁶ Man xuwi tä c'u wa' ru banom ri Dios chke, xane xukuje' xujuc'astajisaj junam ruc' ri Cristo Jesús, xukuje' xuya chke chi cujtakan junam ruc' Are' chila' chicaj. ⁷ Je ri' xuban chke rech pa tak ri k'ij ri quepe na cuya' cuc'utu chi sibalaj nim ru tok'ob pa ka wi'. Cuban c'u na ronojel wa' ruc' ri nimalaj rutzil ranima' ri xuc'ut chkawäch rumal ri Cristo Jesús. ⁸ Xa rumal ru tok'ob ri Dios ix to'tajinak, rumal chi xixcojon che ri Cristo. Man rumal tä ri utzil ri i banom ix, xane xa u sipam ri Dios wa' chiwe. ⁹ Man are tä rumal ri utzil ri quibano chi ri Dios xuban tok'ob chiwe. Je ri' rech man c'o tä jun ri cuya' cunimarisaj rib. ¹⁰ Ri Dios c'ut, Are xujbanowic. Rumal ri Cristo Jesús xuban c'ac' che ri ka c'aslemal rech cäka'n ronojel u wäch utzil. Ojer c'u wa' xuchomaj lok chi je' cäka'no.

Rumal ru cämical ri Cristo c'o utzil chkaxol

¹¹ Chna'taj ba' chiwe jas ri i banic nabe. Ri ix man ix aj Israel taj, rumal c'u ri' ri winak aj Israel ri cojom ri retal ri ojer trato chque cäquibij chbil quib: "Uj wa', uj rech ri circuncisión," —quecha'.* Cäquibij c'u chiwe chi ri ix man ix jun tä cuc', man cojom tä ri retal ri ojer trato chiwe, —quecha ri'. ¹² Nabe canok man ix cojoninak tä che ri Cristo. Man ix jun tä cuc' ri winak aj Israel. Man c'o tä iwetam chrij ri xuchi'j ri Dios chque ri winak ri e cha'tal rumal ri Are', man c'o tä c'u iwe che ri xubij ri Dios pa tak ri ojer tak tratos ri xuban cuc'. Man na'tal tä ri Dios chiwe, man c'o tä ri cu'l wi i c'ux waral cho we uwächulew. ¹³ Cämical c'ut ri ix

* **2:11** Che retamaxic jubik' na chrij ri circuncisión, chawila' Hechos 7:8, nota.

xa ix jun ruc' ri Cristo Jesús, ix ri nabe naj ix c'o wi che ri Dios. Banom chiwe chi nakaj chic ix c'o wi che ri Are' cämïc xa rumal ru cämical ri Cristo. ¹⁴ Ri Cristo Are cäyo'w utzil chkaxol. Xuban xa jun tinimit chque ri quieb tinimit, ri winak aj Israel cachi'l ri winak ri man e aj Israel taj. Xresaj ri k'atebal ri tasowinak qui xo'l, je' ta ne jun tapyä. ¹⁵ Aretak xuya rib pa cämical cho ri cruz are chi' xusach u wäch ri cujc'ulelanic. Ri cujc'ulelanic are ri qui Pixab ri winak aj Israel ri cujutak chubanic q'uia jastak. Ri Are' c'ut xuya utzil chquixol ri quieb tinimit. Xuban xa jun tinimit chque, jun c'ac' tinimit ri xa jun ruc' ri Cristo Jesús. ¹⁶ Rumal ru cämical cho ri cruz xerutzirisaj ri quieb tinimit ruc' ri Dios, xuban chque chi xa e jun chic, xusach c'u u wäch ri ch'oj chquixol.

¹⁷ Xpe c'u ri Cristo, xutzijoj ri Uzalaj Tzij re ri Evangelio ri cubano chi c'o utzil, cubano c'ut chi cuxlan ri canima' conojel. Xutzijoj wa' chiwe ix ri man ix aj Israel taj ri naj xixc'oji wi che ri Dios nabe, xukuje' xutzijoj wa' chque ri winak aj Israel ri más nakaj xec'oji wi che. ¹⁸ Rumal c'u ri Cristo ri uj nimalaj konojel, we uj aj Israel o man uj aj Israel taj, junam cuya' cujoc cho ri Dios ka Tat xa rumal ri Espíritu rech ri Are'. ¹⁹ Rumal ri', ri ix ri man ix aj Israel taj, cämïc ix ajtinimit chic, man xak tä ix aj que niq'uiä tinimit, man ix estranjerab tä chic, xane ix ajtinimit junam cuc' conojel ri e rech ri Dios. Ri ix, nimalaj iwonojel ri ix, ix achalaxic chic rech ri Dios. ²⁰ Ix je' jas jun ja. Ix yacom puwi' ri tac'alibal ri xquicoj ri apóstoles xukuje' ri k'alajisal tak re ru Lok' Pixab ri Dios. Ri abaj ri xcoj rumal ri Dios che tok'ebal re ri esquina rech ri ja,

are ri Jesucristo. Are wa' we abaj ri' sibalaj nim u banic. ²¹ Puwi' c'u wa' we tac'alibal ri', ri Cristo, tajin cäyac wi wa' we ja ri' rumal ri Dios. Utz c'u u banic tajin cäban che qui nutic ru tz'akatil. Rumal ri Cristo conojel ri cojonelab, je' ta ne e xan, tajin cäquinuc' quib chubanic jun nimalaj ja ri tastalic rech chila' cuya' cäk'ijilax wi ri Kajaw Jesús. ²² Ri ix xukuje', ri xa ix jun ruc' ri Cristo, tajin quinuc' iwib cuc' ri niq'uiyaj cojonelab chic chubanic jun ja jawije' cäjeki wi na ri Dios rumal ri Lok'alaj Espíritu rech ri Are'.

3

Ri apóstol Pablo cutzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio chque ri winak ri man e aj Israel taj

¹ Xa rumal wa', ri in Pablo, chanim ri' in c'o pa che' xa rumal chi xintzijoj ri Utzalaj Tzij chrij ri Cristo Jesús chiwe ix, ri man ix aj Israel taj. Tajin c'u quinban orar pi wi' cho ri Dios. ² Ri ix iwetam chi wa' chi ri Dios xel u c'ux chwe, xutok'obisaj nu wäch, xuya c'u pa nu k'ab rutzijoxic ru Lok' Pixab chiwe. ³ Ri Dios xuc'ut chnuwäch ri u chomam lok, ri man etamtal tä nabe. Nu tz'ibam chi c'u wa' chiwe ruc' quieb oxib tzij. ⁴ Aretak quisiq'uij u wäch ri xintz'ibaj chiwe, quiwetamaj na ri' jas ru chomanic ri Dios chrij ri Cristo ri man etamtal tä nabe, ri te' xk'alajisax chnuwäch. ⁵ Are c'u wa', ri man xyi' tä can retamaxic wa' chque ri winak ojer, cämíc c'ut k'alajisam chic rumal ri Dios chquiwäch ri lok'alaj tak apóstoles, ri u tako'n ri Are', xukuje' chquiwäch ri lok'alaj tak k'alajisal tak re ru Lok' Pixab rumal ri Espíritu rech ri Dios. ⁶ Are c'u wa' ri man etamtal taj nabe: Rumal ri Utzalaj Tzij re

ri Evangelio, ri winak ri man e aj Israel taj junam cäquechbej que ri cuya ri Dios chque ri winak aj Israel. Xukuje' xa e jun chi cuc', cäquic'am c'u na que ri xuchi'j ri Dios rumal ri Cristo Jesús.

⁷ Pune man takal tä chwe, xel u c'ux ri Dios chwe. Rumal ri nimalaj u tok'ob ri Are', xuya pa nu k'ab chi quinpatänin che, quintzijoj ru Lok' Pixab ri Are'. Je ri' ri xuban chwe rumal ri nimalaj u chuk'ab. ⁸ Ri in kas man nim tä nu banic chuwäch apachique cojonel ri man nim tä u k'ij chquixol conojel ri winak ri e cha'tal rumal ri Dios. Pune ta ne je ri', ri Dios xutok'obisaj nu wäch, xuya chwe chi quintzijoj chque ri winak ri man e aj Israel taj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri cubij ri nimak tak utzil ri sibalaj cajmabal na ri queriktaj na ruc' ri Cristo. ⁹ Yo'm c'u chwe chi quink'alajisaj chquiwäch conojel ri winak ru chomam lok ri Dios ri banowinak conojel ri jastak. Man etamtal tä c'u wa' nabe pa ri ojer tak k'ij. ¹⁰ Je ri' xbantajic rech cämïc cumal ri kachalal cojonelab quetamax ri q'uia u wäch u no'j, u chomabal ri Dios. Rumal ri' conojel ri c'o takanic pa qui k'ab pune ta ne e ángeles, xukuje' conojel ri k'atal tak tzij ri c'o qui takanic chicaj cäquetamaj na wa'. ¹¹ Petinak lok ri Dios xuchomaj wa' rech je' cäban na ri' rumal ri Cristo Jesús ri Kajaw. ¹² Rumal chi xa uj jun ruc' ri Cristo cuya' cujoc cho ri Dios, man cäkaxej tä kib, cu'l c'u ka c'ux chi je ri' rumal chi uj cojoninak che ri Are'. ¹³ Rumal ri' quinbij chiwe chi mixbison rumal ri c'äx ri tajin quinrik rumal iwech. Are tajin quinrik wa' xa rech ri ix quirik utzil, rumal chi cänimar na i k'ij rumal.

Waral ri apóstol Pablo cuc'ut chkawäch nimalaj konojel chi sibalaj uj lok' cho ri Dios

¹⁴ Rumal c'u ri' quinxuqui chubanic orar chuwäch ru Tat ri Kajaw Jesucristo. ¹⁵ Chrij c'u ri ka Tat esam wi qui bi' conojel ri e c'o pa ri caj, xukuje' ronojel achalaxic ri c'o cho ruwächulew. ¹⁶ Quinta' che ri Dios chi ruc' ri q'uialaj u wäch tewchibal ri c'o ruc' ri Are' ri quenimarisan u k'ij, cuya ta na ri nimalaj i chuk'ab, cuwalijisaj ta c'u na ri iwanima' rumal ri Lok'alaj Espíritu. ¹⁷ Je ri' rech kas cäjeki na ri Cristo pa tak ri iwanima' rumal chi quixcojon che, rech ri ix kas jicom ri iwanima' quiwaj iwib nimalaj iwonojel, quitakej c'u na u banic wa'. ¹⁸ We je ri' quibano, kas quixcowin na quich'obo junam cuc' conojel ri cojonelab chi ri Cristo sibalaj kujraj, chi sibalaj nim ri rutzil ranima' ri Are'. Man c'o tä je' wi, rumal chi sibalaj je'lic. Man c'o tä jun chic ri junam ruc', man cuya' taj cäch'obtaj wa' kumal uj ri xa uj winak. ¹⁹ Cwaj ta ba' chi kas quiwetamaj ri rutzil ranima' ri Cristo ri sibalaj nim na wa' chuwäch ronojel ri kujcowinic cäkachomaj. Je ri' rech are ri Dios ri kas cätakan pa ri iwanima', man c'o tä chi jun chic.

²⁰ Chnimarisax ta ba' u k'ij ri Dios ri c'o nimalaj u chuk'ab chubanic ronojel ri cäkata' che. Man xuwi tä c'u wa' ri cäkata' che cäcowin ri Are' chubanic, xane xukuje' cäcowin ri Are' chubanic más na chuwäch ri kujcowin uj cäkachomaj. Rumal ri nimalaj u chuk'ab ri Lok'alaj Espíritu ri c'o pa ri kanima' cuban na ronojel wa'. ²¹ ¡Chnimarisax ta ba' u k'ij ri Dios cumal ri kachalal cojonelab amak'el ronojel k'ij, kumal uj nimalaj konojel ri ya uj jun ruc' ri Cristo Jesús, man xak xuwi tä cämíc,

xane xukuje' pa tak ri k'ij ri junab ri quepe na!
Amén.

4

Ri Lok'alaj Espíritu cuban xa jun chke

¹ Rumal wa' in c'o pa che' rumal chi tajin quintz-ijoj ri Utzalaj Tzij chrij ri Kajaw Jesús. Quixinbochi'j chi quiban ri utzil ri takal u banic pa ri i c'aslemal jas ri rajwaxic cäca'n ri winak ri e siq'uim rumal ri Dios je' jas ri ix. ² Minimarisaj iwib, xane quixch'awic, utz c'u iwanima' cuc' conojel. Chichajij paciencia, chisacha c'u i mac chbil tak iwib. Chic'utu' chi quiwaj iwib ruc' ru to'ic ri jun ruc' ri jun chic. ³ Chicojo i chuk'ab rech c'o utzil chixol, rech xa ix jun chic rumal ru tobanic ri Lok'alaj Espíritu. ⁴ Xa uj jun nimalaj konojel, xa c'u jun ri Lok'alaj Espíritu. Je ri' xukuje' are xa jun ri cäcu'bi ka c'ux chrij, ri uj siq'uim wi rumal ri Dios. ⁵ Xa jun ri Kajaw c'olic, xa c'u jun ri cujcojon che, xukuje' xa jun ri ka kasna'. ⁶ Xa jun ri ka Dios c'olic, are c'u ka Tat nimalaj konojel. Ronojel c'o pu k'ab ri Are'. Cujucoj c'u chubanic ronojel ri craj ri Are', xukuje' ri Are' c'o pa kanima' nimalaj konojel.

⁷ Yo'm chke rumal ri Cristo jas ri cujcowin chubanic. Are je' jas ri u chomam ri Are' pa ka wi' uj chkajujunal. ⁸ Rumal ri' cubij ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic:

Aretak xpaki chicaj, xeuc'am bi
ruc' Are' ri xeutoro,
xeuya c'u can sipanic
chque ri winak waral,
—cächa'.

⁹ ¿Jas quel cubij wa' chi xpaki chicaj? Quel cubij chi nabe xkaj bi c'ä chuxe' ri ulew ri sibalaj naj kajinak. ¹⁰ Ri xkaj bi xe' ri ulew, are wa' ri xpaki bi sibalaj chicaj, más jela' puwi' ronojel ri caj chuc'utic chquiwäch conojel chi ri Are', man c'o tä c'olibal ri mat cäriktaj wi. ¹¹ Tzare c'ut xyo'w ri qui chac ri cojonelab chquijujunal. Jujun xeucuj che apóstoles, jujun chic xeucuj che k'alajisal tak re ru Lok' Pixab ri Dios, jujun chic xuya chque chi cäquitzijoj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio. Niq'uiaj chic xeucuj che c'amal tak qui be ri cojonelab, jujun chi c'ut xeucuj che ajtijab. ¹² Je ri' xuban chque ri cojonelab rech e c'o ri quepatänin che ri Dios ruc' ri quecowin chubanic. E are wa' ri quebanow ri chac che qui q'uiyisaxic ri cojonelab ri quenuc'uw ru cuerpo ri Cristo waral cho we uwächulew. ¹³ Je ri' rech nimalaj konojel cäjunamataj ka wäch rumal ri ka cojonic, kas cäketamaj c'u na u wäch ri Cristo ru C'ojol ri Dios. Kas cätz'akat na ri ka chomabal, utz quel na ri ka c'aslemal cho ri Dios, rech cujel ta na junam ruc' ri Cristo. ¹⁴ Man uj je' tä chic jas ri ac'alab ri man xak tä jun quec'oji wi, quebe' je wa' je ri'. Man cäkaj tä ri' chi xak cujc'am bi jawije' chi' cumal niq'uiaj winak ri quec'utuw jule' tak tijonic chic ri xak quech achijab. We winak ri' xak cäca'n subunic, c'o ri itzel tak qui no'j, cäquitzucuj jas cäca'no chi ri winak cäquicoj ri qui tijonic ri man kas tzij taj. ¹⁵ Chuq'uexwäch wa' are rajwaxic chi cäkatzijoj ri kas tzij, cäkaj kib nimalaj konojel. Jas ri ac'alab queq'uiyic, je' rajwaxic cäka'n uj pa ronojel. Cätz'akat c'u na ri ka chomabal cho ri Dios, rech cujel ta na jas ri Cristo ri xa uj jun ruc'. Are c'u ri Are' cätakan pa ka wi' je' jas ri ka jolom c'o puwi'

ri ka cuerpo. ¹⁶ Rumal ri Cristo utz cäca'n conojel ru tz'akatil ru cuerpo che qui rikic quib. Conojel cäquito'la quib, cäca'n c'u ri qui chac chquijujunal. Je ri' chquijujunal ru tz'akatil ri cuerpo queq'uiyic, conojel cäcaj quib, cäquito'la quib. (E are wa' ri kachalal cojonelab ri quenuc'uw ru cuerpo ri Cristo waral cho we uwächulew.)

Waral cäkil wi ri c'ac' c'aslemal ri cuya ri Cristo chque ri cojonelab

¹⁷ Pa ru bi' ri Kajaw Jesús are quinbij wa' chiwe, quixinpixbaj c'ut chi miban chi iwe jas ri cäca'n ri niq'uiyaj winak chic ri man e cojoninak tä che ri Dios. Ri e are' xa cäquichomaj u banic ri man c'o tä u patän. ¹⁸ Jun wi ri qui chomabal, je' ta ne chi e sachinak pa ri k'ekum. Man c'o tä c'u que ri c'aslemal ri cuya ri Dios rumal chi man c'o tä quetam. Abajarinak ri canima', man coc tä c'u tzij pa qui jolom. ¹⁹ We winak ri' man c'o tä chi qui q'uixbal chquipalaj, qui jachom quib chubanic ronojel u wäch etzelal, jachique ri utz cäquil wi. Ruc' sac'ajil xekaj chubanic ronojel u wäch mac, pune äwas u banic wa' cho ri Dios, xukuje' chquiwäch ri winak. ²⁰ Ri ix c'ut man je' tä wa' ri xiwetamaj ruc' ri Cristo. ²¹ We kas xita ri xbix chiwe chrij ri Are', iwetam c'u ri kas tijonic. Are wa' ri tijonic chrij ri kas tzij ri cäriktaj xak xuwi ruc' ri Cristo. ²² Miban chi ba' jas ri xiban can ojer. Chiya can ri ojer i c'aslemal, ronojel ri man utz taj ri ix nak'atal wi nabe aretak ix sachinak rumal ru banic ri itzel tak i rayinic. ²³ Chiya ba' chi cäban c'ac' che ri iwanima', xukuje' ri i chomabal. ²⁴ Chiq'uexa ri i c'aslemal je' ta ne ri quicoj jun c'ac'

atz'iak. Are wa' ri c'ac' i c'aslemal ri yo'm chiwe rumal ri Dios rumal chi are u rayibal ri Are'. Jun c'aslemal wa' ri kas jicom, xukuje' ch'ajch'oj.

²⁵ Chiya ba' can u banic ri banow tzij, chibij ri kas tzij chbil tak iwib rumal chi ri uj nimalaj konojel, uj cojonelab ri cujnuc'uw ru cuerpo ri Cristo, cämıc c'ut xa uj jun chic.

²⁶ We cäpe iwoyowal, miya' chi cuban chiwe chi quixmacunic. Choc'ow ri iwoyowal chanim, c'ä mäja' que' ri k'ij. ²⁷ Miya che ri Itzel chi c'o jas ri cäcöwin chubanic chiwe.

²⁸ Quinbij chque ri cäca'n ri elak' chi mäquiban chi wa', xane chquitzucuj qui chac. Chquicojo ri qui k'ab, ri quetambal chubanic jun chac rech cäquich'ac ri cäquitijo, xukuje' rech c'o ri cäquiya chque ri c'o qui rajwaxic.

²⁹ Mibij tzij ri man utz taj, xane chicojo ri tzij ri utz cätatajic, ri quetob chque jachin tak ri quetowic, xukuje' cuya utzil pa ri qui c'aslemal.

³⁰ Miya bis che ri Lok'alaj Espíritu rech ri Dios. Are c'u ri Lok'alaj Espíritu, are ri c'utbal chi ri ix kas tzij ix rech ri Dios, chi cätz'akat c'u na ri k'ij aretak quixtor na rumal ri Are'.

³¹ Chiwesaj ronojel ri c'äx ri c'o pa tak ri iwan-ima', ronojel ri oyowal, ri c'a'nal, ri yajanic, ri yok'onic, xukuje' ronojel u wäch etzelal. ³² Xane chich'abej iwib ruc' utzil, chel i c'ux chbil tak iwib, chusachala rib i mac chbil tak iwib, jas ri Dios xusach i mac ix rumal ri Cristo.

5

Ri apóstol Pablo cubij jas ri rajwaxic pa ri qui c'aslemal ri cojonelab

1 Rumal chi ri ix, ix ralc'ual ri Dios, ix lok' chuwäch, rajwaxic chi quitij i chuk'ab chubanic iwe jas ri cuban ri Are'. 2 Chiwaj ba' iwib jas ri Cristo kujraj uj, xujach c'u rib pa ri cämical che ka q'uexwäch, jas jun alaj chij ri cäcämisax cho ri Dios che sipanic, ri sibalaj je'l cuna' wi ri Are', jas ri ruxlab ri c'oc'alaj cunabal ri cäporox chuwäch.

3 Miban iwe jas ri cäca'n ri tz'i' ri xak cäquirik quib, man c'o tä qui pixab. Miban apachique u wäch mac ri äwas u banic cho ri Dios, o chquiwäch ri winak, mirayij q'uia u wäch jastak ajuwächulew. Moc wa' we chomanic ri' pa ri i jolom. Man takal tä wa' chiwe rumal chi ri ix, ix ralc'ual ri Dios. 4 Micoj itzel tak tzij ri q'uixbal qui bixic, mibij tzij ri man c'o tä qui patän, o ri tzij ri man utz taj ri yacbal tze'. Man ya'tal tä c'u wa' chiwe, xane are utz na ri quibij tzij re maltioxinic che ri Dios. 5 Iwetam c'ut chi conojel ri je' cäca'no jas ri cäca'n ri tz'i' ri xak cäquirik kib, man c'o tä qui pixab, conojel ri cäca'n ri etzelal ri xa cuban tz'il che ri qui c'aslemal, xukuje' conojel ri cäquirayij q'uia u wäch jastak ajuwächulew ri e junam cuc' ri jule' winak chic ri quek'ijilaj ri tiox ri xa e banom cumal winak, wa' we winak ri' man cuya' taj queopan ruc' ri Dios rech cätakan ri Cristo, ri Dios pa qui wi'. 6 C'o ba' jun mixsubuwic ruc' tak tzij ri man c'o tä qui patän. Rumal c'u wa' cäpe na ri nimalaj royowal ri Dios pa qui wi' ri winak ri man queniman tä che, cäc'äjisax c'u na qui wäch ri e are'. 7 Miban ba' iwe jas ri cäca'n wa' we winak ri'.

8 Nabe canok jun wi ri i chomabal, je' ta ne chi ix sachinak pa ri k'ekum. Cämich c'ut ix rech ri Kajaw Jesús. Rumal wa' i q'uexom ri i chomanic,

quixcowin chic quixca'yic. Je' ta ne chi xsakiric, ix c'o chi pa ri sakil. Chibana ba' jas ri takal u banic cumal ri winak ri e c'o chic pa ri sakil. ⁹ Je' jas ri k'ij cuya ri sakil, cuban sak che ronojel, xukuje' ri ranima' jun winak ri ya q'uexom chic, cuban ri' ri utzil, ri jicomal, ri kas tzij. ¹⁰ Chicojo i chuk'ab che retamaxic jachique ri utz cãril wi ri Kajaw Jesús. ¹¹ Miban iwe ri man c'o tä u patän, jas ri cãca'n ri winak ri je' ta ne e sachinak pa ri k'ekum, ri jun wi ri qui chomabal. Cheipixbaj c'u ri winak ri je' cãca'n wa', chik'alajisaj chquiwäch chi man utz taj ri tajin cãca'no. ¹² Q'uixbal c'u u bixic chi sak ri cãca'n we winak ri' chic'uyal. ¹³ Aretak c'ut quesax chi sak ronojel, kas cãk'alajin na wa'. Je ri', rumal chi ri sakil cuk'alajisaj na ronojel. ¹⁴ Rumal ri' cãbixic:

At ri' ri je' ta ne catwaric, chatc'astajok,
 chatwalij chquixol ri winak
 ri je' ta ne e cãminakib
 rumal ri qui mac,
 ri Cristo c'ut cuya na sakil chawe,
 —cãcha'.

¹⁵ Rumal ri' kas chiwila na jas ri quibano. Miban iwe jas ri cãca'n ri winak ri man c'o tä quetam, xane kas quichomaj na jas quibano, je' jas ri cãca'n ri ajno'jab. ¹⁶ Xak mitzak ri i k'ij, rumal chi c'ãx tak k'ij chic uj c'olic. ¹⁷ Man xak tä ix con, mäsach c'u ri i chomanic, xane kas chitzucuj u ch'obic jas ru rayibal ri Dios. ¹⁸ Mixk'abarc rumal chi xak quixuc'am bi wa' pa ri c'ãx. Xane chiya che ri Lok'alaj Espíritu chi cãtakan pa ri iwanima'. ¹⁹ Chitzijobela iwib ruc' tak tzij ri e c'o pa tak ri salmos, ri e c'o pa tak himnos, ri cãquiya u k'ij ri

Dios, xukuje' ruc' tak ronojel u wäch tak bix ri cuya ri Dios chiwe. ¡Chixbixon che ri Dios! Chiya ba' u k'ij ri Kajaw Jesús pa tak ri iwanima'. ²⁰ Amak'el chimaltioxij ronojel che ri Dios ka Tat pa ru bi' ri Kajaw Jesucristo.

Waral cäkil wi jas ri rajwaxic pa ri qui c'aslemal ri cojonelab pa tak ri cachoch

²¹ Chixniman chbil tak iwib rumal chi nim qui-wil wi ri Cristo.

²² Ri ixokib ri e c'ulan chic cheniman ba' chque ri cachajil, junam jas ri cäca'no, queniman che ri Kajaw Jesús. ²³ Je ri', rumal chi ri achi are c'amal u be ri ixok, je' jas ri ka jolom c'o puwi' ri ka cuerpo, cuc'am c'u ri ka be. Ri Cristo are c'o pa qui wi' conojel ri cojonelab ri quenuc'uw ru cuerpo waral cho we uwächulew. Are To'l Ke nimalaj konojel ri uj cojonelab ri cujnu'uw ru cuerpo. ²⁴ Je' jas ri kachalal cojonelab queniman che ri Cristo, je ri' xukuje' ri ixokib ri e c'ulan chic rajwaxic queniman chque ri cachajil pa ronojel.

²⁵ Ri achijab ri e c'ulan chic lok' chquila wi ri quixokil je' jas ri Cristo lok' queril wí ri kachalal cojonelab, xujach c'u rib pa ri cämical rumal quech. ²⁶ Je ri' xubano rech cuban ch'ajch'oj che ri qui c'aslemal, queutas c'ut rech queuya pu k'ab ri Dios. Je' ta ne ruc' joron xeuch'aj wi aretak xuban sak che ri qui c'aslemal ruc' ru Lok' Pixab ri Dios. ²⁷ Je ri' rech queuya ri kachalal cojonelab chuwäch ri Are' chbil tak quib, sibalaj je'l na quebelic, ch'ajch'oj ri canima', man c'o tä qui mac, man c'o tä jas jun u wäch etzelal, xane sibalaj je'l ri qui c'aslemal. ²⁸ Je c'u wa' ri rajwaxic cäca'n ri achijab

ri e c'ulanic, lok' cäquil ri quixokil, jas ri cuban jun winak lok' cäriil rib. Jachin ri lok' cäriil wi ri rixokil, lok' c'u cäriil rib ri are' chbil rib. ²⁹ Man c'o tä c'u jun winak ri tzel cäriil wi ru cuerpo, xane cutzuku, cäriilij. Je c'u wa' cuban ri Cristo chque ri kachalal cojonelab. ³⁰ Je ri', rumal chi ri uj cujnuc'uw ru cuerpo ri Are' waral cho we uwächulew. Je' ta ne uj u ti'jal, uj u bakil. ³¹ Jas ri cubij ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic: “Rumal wa' jun achi queuya can ru nan u tat, cätuni c'u ruc' ri rixokil. Ri quieb ri' xa e jun chic,” —cächa'. ³² Ri tajin quinbij sibalaj nim u banic wa'. Man c'o tä jun etamaninak wa' nabe. Are c'u ri quinbij, are quinbij chrij ri Cristo xukuje' ri kachalal cojonelab. ³³ Xukuje' quel cubij wa' chi chijujunal ix rajwaxic lok' chiwila wi ri iwixokil jas ri quiban che iwib. Xukuje' ba' ri ixok nim chrila wi ri rachajil.

6

¹ Ri ix, ac'alab, chixniman chque ri i nan i tat rumal chi ix cojoninak che ri Kajaw Jesús. Takal c'u wa' chi je' quibano. ² Ri nabe takanic ri cubij ri Dios chi c'o cuya chke we cäkanimaj are wa': “Nim cheawila wi ra nan a tat, ³ rech carik utzil, xukuje' naj catc'asi na cho we uwächulew,” —cächa ri' pa ru Lok' Pixab ri Dios ri Tz'ibtalic.

⁴ Xukuje' ri ix, nan tat, xak miyac coyowal ri iwalc'ual, xane cheipixbaj lok pa ri qui nuch'al, chic'utu utzalaj no'j chquiwäch rech quecojon che ri Kajaw Jesús.

⁵ Ri ix, ajchaquib, chixniman chque ri i patrón waral cho we uwächulew. Nim cheiwila wi junam jas ri quibano, quixej iwib cho ri Dios.

Muban quieb ri iwanima' chubanic ri i chac, xane chibana' jas ri quiban chupatänixic ri Cristo.

⁶ Man xuwi tä utz quiban che qui patänixic aretak quixquilo rech utz quixquil wi, xane chich'obo' chi ix patänil re ri Cristo. Chibana ru rayibal ri Dios ri cäpe pa iwanima'. ⁷ Cheipatänij c'u ri i patrón ruc' quicotemal, man xak tä quiq'ueyo. Chibana wa' je' ta ne are quipatänij ri Kajaw Jesús, man are tä ri winak. ⁸ İwetam c'ut chi ri Kajaw Jesús cuya na ru q'uexel ri utzil ri cuban jun winak, we ri are' cuban ru chac, c'o pu k'ab jun patrón, o cächacun jawije' ri craj wi, ruc' apachinok.

⁹ Ri ix xukuje', ri ix patrón, chibana ri utz cuc' ri patänil tak iwe. Xak miban c'äx chque. Chna'taj chiwe chi ri Cajaw ri e are' xukuje' Are ri Iwajaw ix. C'o chila' chicaj, cätakan c'u pa ka wi' uj nimalaj konojel. Ri Are' c'ut junam queril wi conojel ri winak.

Waral cäkil wi ronojel ri cuya ri Dios chke, ri cäkacoj pa ri ch'oj chrij ri Itzel

¹⁰ Cämıc, kachalal, are chitzucuj ri i chuk'ab ruc' ri Kajaw Jesús rech c'o iwe ri nimalaj u chuk'ab ri Are'. ¹¹ Chicojo ri to'bal iwib ri cuya ri Dios, junam jas ri quicoj jun atz'iak, rech man quixtzak tä rumal ri subunic ri cuban ri Itzel chiwe. ¹² Man uj c'o tä che ch'oj chquij winak, xane are chquij itzel tak espíritus ajuwocaj ri quebin pa ri sutz' mayul, ri c'o takanic pa qui k'ab. E are' ri nimak tak k'atal tak tzij, ri nimak tak takanelab, ri que-takan puwi' ruwächulew. E are' itzel tak espíritus wa' ri tajin quetakan pa tak we k'ij ri' re k'ekum.

¹³ Rumal ri' chic'ama ba' ronojel ri to'bal iwib ri cuya ri Dios cämïc, jas ri cuban jun soldado cucoj ri atz'iak re ch'ich' chuto'ic rib pa ri ch'oj. Je ri' rech quixcowinic quito' iwib chuwäch ri ka c'ulel pa ri c'äxalaj tak k'ij aretak cäpe ri ch'oj. Je wa ri', aretak coc'ow ronojel co quixjeki na canok. ¹⁴ ¡Co ba' chixjekelok! Chicojo ri Kas Tzij je' ta ne chi are ri pas ri ximibal i pam. Chibana ri jicomal pa ri i c'aslemal je' ta ne jun to'bal uwo i c'ux wa' quicojo. ¹⁵ Chibana ba' u banic iwib chutzijoxic ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri cuya utzil, je' ta ne jun chic u wäch i xajäb ri quicojo. ¹⁶ Rajwaxic ba' xukuje' chi sibalaj quixcojonic, rumal chi are wa' je' ta ne jun nimalaj perepic ch'ich' ri to'bal iwib ri quiwuc'aj. Ruc' wa' quixcowinic quichup na ronojel ri q'uiäkbal ri quenicowic ri cuq'uiäk ri Itzel chiwuj. ¹⁷ Ru tobanic ri Dios are wa' chicojo che to'bal i jolom. Ru Lok' Pixab ri Dios are chicojo je' ta ne are jun espada (machete) ri cuya ri Lok'alaj Espíritu chiwe. ¹⁸ Chibana ronojel wa' ruc' oración. Chita' ru tobanic ri Dios, chibochi'j c'u ri Dios amak'el ronojel k'ij, junam jas ri u c'amic i be ri cuban ri Lok'alaj Espíritu. Rech quixcowin chubanic wa', chixc'asc'atok, mixej ba' iwib. Chitakej c'u u banic oración. Chibana orar pa qui wi' ri winak ri e rech ri Dios, ri cojonelab. ¹⁹ Chibana orar pa nu wi' in xukuje', rech aretak quinch'awic ri Dios cuya ru tzij pa ri wanima', man quinxej tä c'u wib quink'alajisaj ri Utzalaj Tzij re ri Evangelio ri man etamtal tä can nabe. ²⁰ In takom rumal ri Dios, in petinak chuq'uexel ri Are' rech quintzijojo ri Evangelio, pune ta ne in c'o pa che' cämïc ri' xa rumal wa'. Chibana ba' orar

rech man quinxej tä wib quintzijoj wa' we tzij ri' jas ri rajwaxic quinbano.

Ri apóstol Pablo cuya apan rutzil qui wäch ri cojonelab

²¹ Ronojel ri nu banom xukuje' ri tajin quinbano, are ri kachalal Tíquico cubij na wa' chiwe. Ri are', are jun lok'alaj kachalal, utz cuban chupatänixic ri Kajaw Jesús pa ru chac ri Are'. ²² Rimal ri' tajin quintak bi ri are' iwuc' rech cuk'alajisaj na ronojel chiwe. Je ri' kas quiwetamaj jas ri ka'nom uj waral, cäwalijisax ta c'u na ri iwanima' ix rimal wa'.

²³ Are ta ba' ri Dios ka Tat xukuje' ri Kajaw Jesucristo cäyo'w uxlanem che ri canima' ri kachalal, cubano chi cäcaj quib, chi kas tzij quecojonic. ²⁴ Are ta ba' ri Dios cätok'obisan qui wäch conojel ri kas cäcaj ri Kajaw Jesucristo ruc' ri rutzil ranima' ri man cäq'uextaj taj, are la' chi sibalaj lok' cujril wi ri Are'. Amén.

Ru Lok' Pixab Ri Dios
New Testament in K'iche' Cantel; quc (GT:quc:K'iche'),
traditional spelling

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: K'iche'

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in K'iche'

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

8430bd05-7384-53a0-b6f0-f6365890a2fe